

УДК 323.21:342.7:351

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2026-23-22>

Тетяна Струтинська
ORCID: 0000-0003-3328-628X

Тарас Курус
ORCID: 0009-0007-8167-2683

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТИХ ДАНИХ В УКРАЇНІ: ВІД КОНСТИТУЦІЙНИХ ГАРАНТІЙ ДО ТЕХНОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ

У статті проаналізовано систему нормативно-правового регулювання відкритих даних в Україні як фундаментального інструменту забезпечення прозорості влади та цифрової трансформації державного управління. Досліджено еволюцію правової бази: від конституційних гарантій права на інформацію до деталізованих стандартів, закріплених у Законі «Про доступ до публічної інформації» та Постанові КМУ № 835. Особливу увагу приділено змістовній трансформації принципів відкритості, зокрема інтероперабельності, яка в сучасних умовах розглядається не лише як технічна вимога, а як комплексний стандарт якості та сумісності публічної інформації. Обґрунтовано роль суб'єктів владних повноважень як ключових розпорядників, чия діяльність безпосередньо впливає на рівень демократичності та відкритості політичної системи. Висвітлено технологічні аспекти реалізації державної політики, зокрема впровадження інтерфейсів прикладного програмування (API) та концепції «даних високої цінності» (HVD). Перехід до автоматизованої обробки та гарантування стабільної роботи цифрової інфраструктури є необхідною умовою для розбудови сучасної системи цифрової держави. Виявлено критичні бар'єри у забезпеченні доступу до відкритих даних, пов'язані з недосконалістю механізмів адміністративної відповідальності та складністю ідентифікації відповідальних осіб у структурах органів влади. На основі аналізу судової статистики та міжнародного досвіду (зокрема Міжнародної Хартії відкритих даних) запропоновано шлях удосконалення інституту відповідальності через її персоналізацію.

***Ключові слова:** відкриті дані, публічна інформація, прозорість влади, електронне урядування, цифрова трансформація.*

Вступ. Право людини на інформацію є фундаментом демократичного суспільства та має в Україні конституційне підґрунтя. У сучасних умовах розвитку цифрової держави відкриті дані трансформуються з пасивного інструменту звітності у стратегічний ресурс публічного управління. Ефективність функціонування «держави у смартфоні» безпосередньо залежить від якості нормативного регулювання, яке має не лише гарантувати доступ до інформації, а й забезпечувати її технологічну придатність для автоматизованої обробки. Питання відкритості даних та їхнього впливу на державне управління досліджують різні науковці. Вони розглядають відкриті дані як специфічну технологію е-уряду, що забезпечує інформаційну складову прийняття якісних управлінських рішень. Проте динамічність законодавства потребує постійного оновлення наукового дискурсу.

Мета та завдання статті. Мета статті – розкрити структуру та динаміку нормативно-правового регулювання відкритих даних в Україні, ідентифікувати ключові принципи оприлюднення інформації та обґрунтувати необхідність переходу до функціональної моделі відповідальності розпорядників. Для досягнення поставленої мети було визначено такі

© Т. Струтинська, Т. Курус, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

основні завдання: проаналізувати конституційні засади та еволюцію законодавства України у сфері доступу до публічної інформації; дослідити ключові принципи функціонування відкритих даних; охарактеризувати технічні та організаційні вимоги до оприлюднення наборів даних, зокрема роль інтерфейсів прикладного програмування (API) та Єдиного державного веб-порталу відкритих даних; виявити проблемні аспекти адміністративної відповідальності за порушення законодавства про доступ до інформації та запропонувати механізми їх подолання; зіставити національне регулювання з міжнародними стандартами.

Методи. Методологічну основу статті становить комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, що дозволили забезпечити всебічність аналізу. Системно-структурний метод використано для аналізу нормативно-правових актів від Конституції України до підзаконних актів (Постанови № 835), що у сукупності формують цілісну нормативну базу. Порівняльно-правовий метод застосовано для порівняння різних редакцій Постанови № 835 (зокрема в частині еволюції принципу інтероперабельності) та зіставлення українського законодавства з європейськими нормами щодо «даних високої цінності» (HVD). Статистичний метод дозволив проаналізувати динаміку оновлення нормативної бази (понад 40 змін за період 2016–2025 рр.) та ефективність судового розгляду справ про адміністративні правопорушення. Математичне моделювання використано для оцінки гарантованої доступності державної IT-інфраструктури (максимальний показник 96.7%) порівняно з міжнародними стандартами.

Виклад основного матеріалу дослідження. У частині другій статті 34 Конституції України закріплено, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [1]. Окрім цього, стаття 31 гарантує таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, а стаття 32 надає кожному громадянину право ознайомлюватися з відомостями про себе, які зберігаються в органах державної влади чи місцевого самоврядування, а також – право на судовий захист у разі поширення недостовірної інформації або порушення права на приватність. Ці положення Конституції визначили правові орієнтири для формування сучасної політики відкритості держави та стали основою подальшого розвитку законодавства у сфері доступу до інформації.

Основою відкритих даних в Україні є Закон України «Про доступ до публічної інформації» [2] від січня 2011 року. Цей Закон визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес. Згідно зі статтею 5 доступ до інформації забезпечується шляхом: систематичного та оперативного оприлюднення інформації: в офіційних друкованих виданнях; на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет; на єдиному державному веб-порталі відкритих даних; на інформаційних стендах; будь-яким іншим способом; надання інформації за запитом на інформацію.

Як визначено у статті 10¹ публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизовану обробку електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання та поширення. Будь-хто може вільно копіювати та поширювати публічну інформацію у форматі відкритих даних, у тому числі для комерційного використання чи створення власних продуктів, але з обов'язковим зазначенням джерела. Перелік наборів даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, вимоги до формату і структури таких наборів даних, періодичність їх оновлення визначаються Кабінетом Міністрів України. При цьому до такого переліку Кабінет Міністрів України обов'язково включає інформацію, доступ до якої у формі відкритих даних передбачено законом.

Створення та забезпечення функціонування єдиного державного веб-порталу відкритих даних здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері електронного урядування.

Стаття 13 закону визначає коло розпорядників, які зобов'язані забезпечувати відкритість та доступність даних для громадян. У ній наведено п'ять основних категорій таких розпорядників, серед яких ключове місце посідають суб'єкти владних повноважень. Саме вони формують найбільший обсяг публічної інформації, визначають державну політику у сфері відкритих даних, та відіграють провідну роль у цифровій трансформації держави. У межах цієї роботи акцент зроблено саме на них, адже їхня діяльність безпосередньо впливає на ефективність процесів відкриття даних та рівень прозорості влади. Такий фокус дозволяє глибше дослідити механізми взаємодії між державою та суспільством у контексті розвитку відкритих даних в Україні

Важливим доповненням до Закону України «Про доступ до публічної інформації» є Постанова Кабінету Міністрів України № 835 від 21 жовтня 2015 року [3], якою затверджено положення про набори даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних. Важливо підкреслити, що цей документ є динамічним нормативним актом, який постійно оновлюється у відповідь на суспільні потреби та технологічні виклики. Лише у період з 2016 по 2025 роки до неї було внесено понад 40 змін, останні з яких ухвалені у червні 2025 року. Така частота коригувань свідчить про те, що держава активно розширює та деталізує вимоги до відкритих даних, поступово охоплюючи нові сфери діяльності: від фінансової звітності органів влади та даних про використання бюджетних коштів – до інформації про екологічний стан, транспортну інфраструктуру та безпекові показники. Ця постанова є ключовим інструментом державної політики у сфері відкритих даних, оскільки вона безпосередньо впливає на якість, повноту та стандартизацію інформації, доступної громадянам та бізнесу.

Для ефективного функціонування цифрової держави важливим є не лише визначення переліку обов'язкових наборів даних, але й встановлення чітких правил й методів їх

Рис. 1. Динаміка змін до постанови № 835 з моменту ухвалення у жовтні 2015 року

публікації та читання. Постанова закріплює шляхові принципи, які мають бути дотримані усіма розпорядниками інформації під час оприлюднення відкритих даних: відкритість за замовчуванням, оперативність, доступність використання, інтероперабельність, постійна застосовність, інклюзивність розвитку. Детальніше розглянемо ці принципи.

Відкритість за замовчуванням – це забезпечення оприлюднення розпорядниками публічної інформації у формі відкритих даних, яка перебуває в їх володінні, крім інформації, яка законом віднесена до інформації з обмеженим доступом, інформації, яка не підлягає оприлюдненню згідно із Законом України «Про доступ до публічної інформації», а також інформації з обмеженим доступом, пов'язаної з виконанням міжнародних договорів.

Оперативність – це забезпечення своєчасного оновлення публічної інформації у формі відкритих даних на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних, а також її оприлюднення у первинній (неагрегованій) формі.

Доступність використання – забезпечення оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних у машиночитаному форматі, а також забезпечення її подальшого вільного та безоплатного використання.

Інтероперабельність – забезпечення взаємодії, поєднуваності та сумісності публічної інформації у формі відкритих даних, зокрема шляхом використання в кожному наборі даних єдиних (уніфікованих) ідентифікаторів об'єктів, інших атрибутів об'єктів, уніфікованої структури наборів даних та структур ресурсів даних, що надає змогу зіставляти відомості в межах одного набору даних або ресурсу, а також з іншими наборами того ж розпорядника або інших розпорядників інформації.

Постійна застосовність – це забезпечення використання публічної інформації у формі відкритих даних органами державної влади та органами місцевого самоврядування під час здійснення ними своїх повноважень.

Інклюзивність розвитку – це забезпечення розпорядниками інформації підтримки та сприяння створення нових інформаційних ресурсів та послуг на основі публічної інформації у формі відкритих даних.

Показово, що серед наведених принципів, саме інтероперабельність зазнала однієї з найбільш змістовних еволюцій у нормативному регулюванні. У попередніх редакціях до 10.09.2025 постанови цей принцип інтерпретувався переважно як вимога до оприлюднення: розпорядник мав забезпечити публікацію відкритих даних у такий спосіб, щоб у наборі даних були присутні єдині ідентифікатори об'єктів. Такий підхід акцентував увагу на мінімальній умові технічної зв'язуваності даних – наявності ключа, що потенційно дозволяє ідентифікувати об'єкт у межах конкретного набору.

Натомість у сучасній редакції від 10.09.2025 принцип інтероперабельності сформульовано значно ширше: він прямо визначається як забезпечення взаємодії, поєднуваності та сумісності публічної інформації у формі відкритих даних. Отже, регуляторний акцент зміщується з факту «оприлюднення з ідентифікатором» до функціональної придатності даних до порівняння. Додатково деталізується, що така сумісність досягається не лише через уніфіковані ідентифікатори, а й через використання узгоджених атрибутів об'єктів, уніфікованої структури наборів даних та ресурсів. У результаті інтероперабельність стає не точковою технічною вимогою, а комплексним стандартом якості даних, який передбачає узгодженість схем, типів полів, форматів значень і логіки опису об'єктів.

Важливою новелою є також явне розширення «простору зіставлення»: сучасне визначення підкреслює можливість порівняння відомостей не лише в межах одного набору, але й між наборами одного розпорядника та інших розпорядників. Це означає, що інтероперабельність розглядається як передумова міжвідомчої аналітики та побудови інтегрованих сервісів, де дані з різних джерел мають поєднуватися без ручного узгодження. Відповідно,

практична реалізація цього принципу орієнтується на уніфікацію ідентифікаторів і структур даних, що підвищує їх машиночитаність та можливість повторного використання відкритих даних як інфраструктурного ресурсу цифрової держави.

Виконання зазначених принципів неможливе без належного технічного та організаційного забезпечення. Постанова не лише формулює стратегічні засади, але й встановлює конкретні вимоги до розпорядників інформації, визначаючи порядок завантаження, оновлення та розширення наборів даних. Центральним елементом цієї системи є Єдиний державний веб-портал відкритих даних [4], який виступає інтеграційною платформою для публікації, зберігання та доступу до інформації у стандартизованому форматі. Відповідно до пункту 3 постанови розпорядники інформації згідно з положенням завантажують у формі відкритих даних набір даних, визначений у переліку наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, згідно з додатком.

Додаток до постанови виконує роль практичного «ядра» регулювання, оскільки саме в ньому конкретизовано, що саме має бути оприлюднено у формі відкритих даних. За своєю структурою додаток містить перелік розпорядників публічної інформації та закріплений за кожним із них список обов'язкових наборів даних, які підлягають публікації на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних. Таким чином, нормативна вимога пункту 3 отримує прикладне наповнення: для кожного розпорядника визначено не абстрактний обов'язок «відкрити дані», а конкретну номенклатуру наборів даних, що мають бути систематично оприлюднені та оновлювані. Окремо варто відзначити, що набори, позначені символом «*», у додатку віднесено до наборів даних високої цінності, тобто таких, що містять суспільно необхідну інформацію, повторне використання якої забезпечує значний ефект для розвитку суспільства, держави й економіки, а також для захисту навколишнього природного середовища. Це маркування підкреслює пріоритетність відповідних датасетів у державній політиці відкритих даних і, відповідно, актуалізує підвищені очікування щодо їх повноти, актуальності та стандартизованості.

Концептуальне наповнення категорії «даних високої цінності» (HVD) в межах європейського правового поля визначається їхньою спроможністю генерувати значні соціально-економічні вигоди для суспільства, економіки та екології. Згідно з Регламентом (ЄС) 2023/138 [5], такі набори мають бути доступними на безоплатній основі у машиночитаних форматах саме через інтерфейси прикладного програмування (API), а за необхідності – у вигляді масивів для завантаження. Станом на кінець 2025 року близько 73% таких пріоритетних наборів даних у країнах-членах ЄС вже забезпечені доступом через API, що підкреслює перехід від декларативної відкритості до функціональної технологічності [6].

Пунктом 3 нової редакції встановлено, що завантаження наборів даних, визначених у переліку, здійснюється з урахуванням рекомендацій, оприлюднених Мінцифри на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних.

Це доповнення має принципове значення, оскільки інституціоналізує портал не лише як технічний майданчик розміщення наборів, а й як джерело актуальних орієнтирів для уніфікації практик їх розміщення: через рекомендації Мінцифри уніфікуються підходи до структури, формату, метаданих, частоти оновлення та опису наборів. Відповідно, забезпечується більша узгодженість практик публікації між різними розпорядниками та знижується фрагментація у представленні даних, що на пряму підтримує реалізацію принципів інтероперабельності й доступності використання.

Водночас нова редакція (у частині пункту 3) вводить важливе доповнення, спрямоване на масштабування та уніфікацію практик відкритих даних на місцевому рівні. Зокрема, передбачено, що органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації можуть використовувати програмне забезпечення «Типове рішення місцевого порталу відкритих

даних», яке передається та застосовується на підставі ліцензійного договору з Мінцифри. Змістовно це означає перехід від суто нормативної вимоги «оприлюднити» до державної підтримки впровадження відкритих даних через уніфіковану технологічну інфраструктуру. Типове рішення покликане знизити бар'єри для громад і місцевих адміністрацій, які не мають достатніх ресурсів для розробки власних ІТ-рішень, і водночас сприяти вирівнюванню якості публікації даних між територіальними одиницями.

Таким чином, формується дворівнева, але узгоджена модель: національний портал забезпечує централізовану інтеграцію та доступ до відкритих даних, тоді як типові локальні портали можуть виступати інструментом стандартизованого оприлюднення на місцях. У підсумку, це доповнення логічно підсилює задекларовані принципи – передусім інтероперабельність і доступність використання, адже технологічна уніфікація на місцевому рівні сприяє однаковості структур і метаданих, що підвищує машиночитанність та придатність даних до порівняння і повторного використання в межах загальнонаціональної екосистеми відкритих даних.

Згідно з пунктом 4, важливим елементом є оперативність та актуальність даних. Набори даних завантажуються та регулярно оновлюються розпорядником інформації на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних. У разі внесення змін до переліку наборів даних, які підлягають оприлюдненню, розпорядник у місячний строк здійснює їх завантаження та подальше оновлення.

Це забезпечує динамічність системи, а також дозволяє користувачам отримувати найактуальнішу інформацію. Регулярне оновлення є ключовим чинником для розвитку аналітичних сервісів, побудованих на основі відкритих даних, та формування довіри громадян до цифрової держави. Цей пункт підтверджує та реалізує принцип оперативності, закріплений у постанові.

Пункт 5 деталізує, яким чином розпорядники повинні забезпечувати не лише регулярне оновлення вже оприлюднених даних, але й можливість розширення доступу до інформації, виходячи з суспільного інтересу. Це положення створює правові умови для того, щоб портал відкритих даних залишався живою системою, яка реагує на актуальні виклики та запити громадян. Розпорядник інформації:завантажує та регулярно оновлює на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних набори даних, визначені у переліку, з урахуванням рекомендацій, оприлюднених Мінцифри на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних, та Методичних рекомендацій щодо проведення інформаційного аудиту, затверджених Мінцифри; може здійснювати завантаження наборів даних, які не включені до переліку, якщо інше не передбачено Законом України «Про доступ до публічної інформації», у разі високого суспільного інтересу до таких даних (високої частоти їх запитування; за результатами опитування громадської думки; антикорупційного ефекту та/або економічного ефекту від оприлюднення наборів даних; наявності інших обставин).

Важливо, що нова редакція пункту 5 пов'язує обов'язок оприлюднення та оновлення наборів із рекомендаціями Мінцифри й процедурою інформаційного аудиту, що переводить виконання вимог із формального «розміщення файлів» у площину стандартизованої та керованої підготовки даних до публікації.

Для того щоб відкриті дані були не лише опубліковані, а й зручні для використання, пункт 6 встановлює вимоги до їх структури та оформлення. Це стосується як способу представлення даних на порталі, так і надання повної метаінформації, яка дозволяє користувачам зрозуміти зміст, якість та контекст набору даних.

Коли йдеться про відкриті дані, форма їхнього представлення є не менш важливою, ніж зміст. Дані можуть мати високу суспільну цінність, але без правильного формату вони втрачають практичну користь. Саме тому у пункті 9 визначено перелік форматів, обов'язкових або рекомендованих для публікації наборів даних.

Таблиця 1

Типи даних	Формат даних
Текстові дані	TXT, RTF, MD, ODT*, DOC(X), (X)HTML*
Структуровані дані	RDF*, XML*, JSON*, CSV*, XLS(X), ODS*, YAML*
Графічні дані	GIF*, TIFF, JPG (JPEG)*, PNG*, GIFS, GIFS-RT
Відеодані	MPEG, MKV, AVI, FLV, MKS, MK3D
Аудіодані	MP3, WAV, MKA
Дані, розроблені з використанням програми Macromedia Flash	SWF, FLV
Архів дані	ZIP*, 7z*, Gzip*, Bzip2*
Геопросторові дані	GeoTIFF, SHP, DMF, MID/MIF, DXF, XML, GeoJSON, GPX, LOC, ARINC, AIXM.

У сучасних умовах розвитку цифрової держави, відкриті дані мають бути не лише публічно доступними, але й зручними для автоматизованого використання. Саме тому постановою передбачає створення та використання інтерфейсу прикладного програмування (далі API), який спрощує взаємодію з державними наборами даних як для розпорядників, так і для зовнішніх користувачів. Згідно пункту 10 доступ для завантаження/вивантаження наборів розпорядниками інформації може бути налаштований за допомогою інтерфейсу прикладного програмування; інструкція та технічна документація інтерфейсу прикладного програмування оприлюднюються на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних.

Важливим аспектом регулювання API є стабільність його роботи, адже з ним взаємодіє не лише людина-користувач, а насамперед – програмне забезпечення, яке покладається на безперервність та передбачуваність сервісу. Водночас, законодавство передбачає можливість тимчасового припинення роботи API з технічних причин. Відповідно до пункту 14:

– допускається тимчасове припинення надання доступу до оприлюднених наборів даних за допомогою інтерфейсу прикладного програмування для проведення профілактичних робіт на час, що не перевищує 24 години на місяць;

– тимчасове припинення не повинно тривати понад чотири години;

– тимчасовому припиненню надання доступу до оприлюднених наборів даних за допомогою інтерфейсу прикладного програмування для профілактичних робіт повинне передувати відповідне попередження на головній сторінці Єдиного державного веб-порталу відкритих даних не менш як за 24 години до такого тимчасового припинення.

Важливим елементом ефективності державного API є стабільність роботи та прогнозованість доступності (uptime – відсоток часу, протягом якого сервіс (API) є доступним та працює безперервно).

Держава дозволяє тимчасове припинення роботи API для проведення профілактичних робіт на час не більше 24 годин на місяць. Це означає, що максимальний час простою API на місяць – 24 години. Переведемо цей показник у відсотковий uptime.

$$\text{uptime} = \frac{\text{Загальний час у місяці} - \text{Час простою}}{\text{Загальний час у місяці}} \times 100\% = \frac{30 \times 24 - 24}{30 \times 24} \times 100\% = 96.7\%$$

Отже, державна інфраструктура гарантує максимум 96.7% uptime на місяць. Для порівняння, міжнародні сервіси зазвичай працюють у межах 99.5–99.99% [7].

Пункт 15 визначає порядок і частоту оновлення наборів даних, що публікуються на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних. Розпорядник інформації з урахуванням

рекомендацій, оприлюднених Мінцифри на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних, обирає періодичність оновлення наборів даних, які перебувають в його володінні та оприлюднюються, якщо інше не передбачено законодавством.

Якщо раніше розпорядник фактично самостійно визначав частоту оновлення (за відсутності спеціальних приписів законодавства), то нова редакція прямо встановлює, що така періодичність обирається з урахуванням рекомендацій Мінцифри, оприлюднених на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних. Це означає, що автономія розпорядника зберігається, однак вона додатково «прив'язується» до уніфікованих орієнтирів, які покликані узгоджувати практики оновлення між різними суб'єктами. Згідно з положеннями розпорядники інформації можуть обирати таку періодичність оновлення: для наборів даних, оприлюднених за допомогою інтерфейсу прикладного програмування, – більш як один раз на день; для наборів даних, що мають планову періодичність оновлення – більш як один раз на день; щодня; щотижня; щомісяця; щокварталу; кожного півріччя; щороку.

Це положення дозволяє споглядати ключову перевагу використання API – актуальність даних на момент запиту. Завдяки API користувач або зовнішній сервіс отримує найсвіжіші дані у потрібний момент часу, без очікування планового оновлення, що робить їх надзвичайно корисними для динамічних цифрових сервісів, наприклад у сфері транспорту, фінансів і т.д.

Водночас у тексті постанови важливо не змішувати два різні API за призначенням. У пунктах 10–14 йдеться про інтерфейс прикладного програмування Єдиного державного веб-порталу відкритих даних (з інструкцією та технічною документацією на порталі) – тобто про API як елемент портальної інфраструктури, через який організовується доступ і технічні операції з наборами на data.gov.ua. Натомість у пункті 15 згадка про набори даних, «оприлюднені за допомогою API», стосується API, що надаються розпорядниками зі своїх інформаційних систем (первинних джерел), і саме такі API дозволяють забезпечувати максимальну актуальність даних у момент запиту. Таким чином, у постанові паралельно фігурують: API порталу (як інструмент централізованої публікації/доступу) і API розпорядників (як спосіб надання даних безпосередньо з їхніх систем).

Такі принципи, як «відкритість за замовчуванням» та «доступність використання» постанови знаходять своє конкретне відображення у пункті 21, який гарантує повну відкритість і простоту доступу: оприлюднення набору даних передбачає можливість їх перегляду та завантаження безоплатно, а також без проведення додаткової реєстрації, ідентифікації, авторизації, проходження автоматизованого тесту для розрізнення користувачів чи будь-яких інших обмежень.

Таким чином, нормативно-правове регулювання відкритих даних в Україні формує цілісну багаторівневу конструкцію: конституційні гарантії права на інформацію і приватність задають базові межі відкритості, Закон України «Про доступ до публічної інформації» [2] визначає загальний режим доступу та вводить поняття публічної інформації у формі відкритих даних, а Постанова КМУ № 835 [3] деталізує «операційну» частину – принципи, мінімальні вимоги до наборів даних, їх форматів, метаданих, періодичності оновлення та технічних механізмів доступу (включно з API). У сукупності ці акти не просто проголошують відкритість, а перетворюють її на юридично зобов'язальний стандарт поведінки розпорядника, який має бути відтворений у конкретних процедурах публікації та супроводі даних на єдиному державному порталі.

У науковому дискурсі відкриті дані розглядаються не просто як масиви інформації, а як специфічна технологія е-уряду, що базується на комплексі технічних та організаційних засобів. Т. Голобородько підкреслює, що сутність відкритих даних полягає у забезпеченні інформаційної складової публічного управління, що є передумовою для прийняття якісних

управлінських рішень. Проте ефективність цієї технології безпосередньо залежить від дієвості механізмів контролю за її впровадженням.

Незважаючи на те, що базове законодавство щодо оприлюднення відкритих даних є чинним з 2016 року, практика свідчить про відсутність системності та незначну кількість публікацій з боку окремих розпорядників. Важливим методом впливу в цьому контексті є адміністративна відповідальність. Відповідно до законодавства, порушення вимог про доступ до публічної інформації тягне за собою штраф у розмірі від 425 до 850 гривень. Протоколи про такі правопорушення складаються Уповноваженим Верховної Ради з прав людини, а рішення ухвалюються в судовому порядку.

Однак існуюча модель регулювання містить певні вади, які знижують її ефективність. Процесуальні обмеження: штраф може бути накладений судом не пізніше ніж через три місяці з дня вчинення (або виявлення) правопорушення. Статистика свідчить, що близько 11% адміністративних справ завершуються звільненням винних осіб саме через сплив цих термінів під час судового розгляду. Проблема ідентифікації відповідальної особи: тривалий час витрачається на встановлення конкретної посадової особи, відповідальної за оприлюднення даних у структурі органу.

Для подолання цих бар'єрів обґрунтовано вбачається пропозиція щодо трансформації інституту відповідальності. Зокрема, доцільно покласти обов'язок за наповнення порталів відкритих даних на так званих «цифрових лідерів» – заступників керівників органів виконавчої влади з питань цифрового розвитку (CDTO). Це дозволить не лише персоналізувати відповідальність, а й інтегрувати політику відкритих даних у загальну стратегію цифрової трансформації відомства, перетворюючи її з формального обов'язку на стратегічний пріоритет [8].

Водночас українське законодавство розвивається у взаємодії з міжнародними підходами до відкритості даних, які задають «еталонні» принципи публікації, повторного використання та оцінювання якості відкритих даних. Одним із найвпливовіших таких орієнтирів стала Міжнародна Хартія відкритих даних (International Open Data Charter) [9], що закріплює узгоджений набір принципів відкритості як «softlaw» стандарт для державного управління даними.

Висновки. Ааналіз нормативно-правового забезпечення свідчить про перехід від декларативної прозорості до технологічно стандартизованої моделі відкритості. Еволюція принципу інтероперабельності у сучасній редакції Постанови № 835 «Про затвердження положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» демонструє зміщення акценту з простого факту оприлюднення файлів на забезпечення функціональної придатності даних для міжвідомчої аналітики та побудови цифрових сервісів. Це перетворює відкриті дані з пасивного інструменту звітності на стратегічний інфраструктурний ресурс цифрової демократії, що дозволяє громадянам та бізнесу ефективно взаємодіяти з державою на основі об'єктивної інформації.

Впровадження концепції «даних високої цінності» та розвиток інтерфейсів прикладного програмування (API) є свідченням адаптації української політико-правової системи до європейських стандартів, зокрема Регламенту ЄС 2023/138. Встановлення гарантованого рівня доступності державної інфраструктури (uptime 96.7%) та перехід до динамічного оновлення інформації через API дозволяють забезпечити безперервність публічних сервісів. Технологічна уніфікація на місцевому рівні через «Типове рішення місцевого порталу» сприяє інклюзивності розвитку та вирівнюванню якості цифрового врядування між громадами різного рівня.

Незважаючи на розвинену законодавчу базу, ефективність політики відкритих даних стримується недосконалістю механізмів відповідальності розпорядників. Процесуальні

обмеження у розгляді справ про порушення права на інформацію та складність ідентифікації відповідальних осіб потребують трансформації інституту відповідальності. Перспективним шляхом вирішення цієї проблеми вбачається персоналізація обов'язків за наповнення порталів через надання відповідних повноважень заступникам керівників з питань цифрового розвитку (CDTO), що дозволить інтегрувати відкритість у загальну стратегію політичної трансформації України

Література:

1. Конституція України.
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI.
3. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовт. 2015 р. № 835.
4. Єдиний державний вебпортал відкритих даних України. URL: <https://data.gov.ua>.
5. Commission Implementing Regulation (EU) 2023/138 on laying down a list of specific high-valued datasets and the arrangements for their publication and re-use
6. Open Data Maturity 2025. ODM Report. URL: https://data.europa.eu/sites/default/files/2025-12/2025_odm_report_5.pdf.
7. Google Cloud Apigee SLA, URL: <https://cloud.google.com/apigee/sla>
8. Голобородько Т. Відкриті дані як технологія електронного урядування. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*. 2022. С. 27–30.
9. Хартія відкритих даних. URL: <https://opendatacharter.org>

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (1996). Constitution of Ukraine [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2011). On access to public information (Law No. 2939-VI) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
3. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2015). On approval of the Regulation on datasets subject to publication as open data (Resolution No. 835) [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-п>
4. Open Data Portal of Ukraine. (n.d.). Retrieved from: <https://data.gov.ua>
5. European Commission. (2023). Commission Implementing Regulation (EU) 2023/138 laying down a list of specific high-value datasets and the arrangements for their publication and re-use. Retrieved from: <https://data.europa.eu>
6. European Commission. (2025). Open Data Maturity 2025 report. Retrieved from: https://data.europa.eu/sites/default/files/2025-12/2025_odm_report_5.pdf
7. Google Cloud. (n.d.). Apigee service level agreement (SLA). Retrieved from: <https://cloud.google.com/apigee/sla>
8. Holoborodko, T. (2022). Vidkryti dani yak tekhnolohiia elektronnoho uriaduvannia [Open data as a technology of e-governance] [in Ukrainian]. *Collection of Scientific Papers “Scientia”*, 27–30.
9. Open Data Charter. (n.d.). Open data charter. Retrieved from: <https://opendatacharter.org>.

Tatyana Strutynska, Taras Kurus. Regulatory and Legal Framework for Open Data in Ukraine: From Constitutional Guarantees to Technological Standards

The article analyzes the system of the regulatory and legal framework for open data in Ukraine as a fundamental instrument for ensuring government transparency and the digital transformation of public administration. The evolution of the legal framework is explored: from constitutional guarantees of the right to information to detailed standards enshrined in the Law “On Access to Public Information” and Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 835. Particular attention is paid to the substantive transformation of openness principles, specifically interoperability, which in modern conditions is viewed not merely as a technical requirement but as a comprehensive standard for the quality and compatibility of public information.

The role of public authorities as key data administrators is justified, as their activities directly influence the level of democracy and openness within the political system.

The technological aspects of implementing state policy are highlighted, including the introduction of Application Programming Interfaces (APIs) and the concept of “high-value datasets” (HVD). The transition to automated processing and ensuring the stable operation of digital infrastructure is a necessary condition for building a modern digital state system.

Critical barriers to ensuring access to open data are identified, related to the imperfection of administrative liability mechanisms and the complexity of identifying responsible persons within government structures. Based on the analysis of court statistics and international experience (specifically the International Open Data Charter), a path for improving the institution of liability through its personalization is proposed.

Key words: *open data, public information, government transparency, e-governance, digital transformation.*

Відомості про авторів:

Струтинська Тетяна – кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Курус Тарас – аспірант кафедри політології,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Дата першого надходження статті до видання: 18.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 12.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.05.2026